

Poštnina plačana
v gotovini

Naročnina za
celo leto 12 Din.
Posamezna šte-
v. 1.50 Din, za ino-
zemstvo 2 Din.
Naroča se pri u-
pravi v Ljubljani,
poštni predal 290

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET
GLASILO STROKOVNE ORGANIZACIJE HIŠNIH POSLOV JUGOSLAVIJE

Izhaja začetkom
vsakega meseca

Štev. 6

V Ljubljani, 1. junija 1933

Leto X

Za ureditev porodov

V zadnji številki »Ženskega lista« napovedana akcija za ureditev porodov, ki jo je sklenil izvesti centralni odbor Z. d. ž. i. d., prav dobro uspeva.

Prvo tozadevno zborovanje žen je bilo v Ljubljani dne 7. maja t. l. Navzočih je bilo nad 400 oseb, med njimi tudi nekaj mož.

Zborovanje je otvorila in vodila predsednica Z. d. ž. i. d. s. Š. Brezar ter obenem referirala o nujni potrebi, da se to prevažno človeško vprašanje času in razmeram primerno uredi. Na tem zborovanju so k temu referirale tudi zastopnice pridruženih ženskih organizacij in sicer: Za Zvezo akademsko naobraženih žen (U. U. O. Ž.) sekcija Ljubljana ga. dr. Ahačič-Grossmann in za »Ženski pokret« ga. A. Vodè. Vse tri referate priobčujemo v pričujočem listu, ker tvorijo skupaj zaokroženo delo o razmotrivanju tega prevažnega vprašanja.

Tudi sodr. dr. H. Tuma je prav po očetovsko prispeval k temu zborovanju s krasnim in izčrpnim predavanjem, katerega tudi priobčujemo v podlistku.

Resolucija, ki jo tudi priobčujemo, je bila soglasno sprejeta vključno temu, da je predsednica zborovanja nekajkrat pozvala zborovalke, naj izrazijo svoje morebitne pomisleke.

Nadalje so se vršila tozadevna zborovanja z prav zadovoljivim uspehom na Jesenicah, v Črni pri Prevaljah, v Zagorju in Mariboru.

Zahteva po ureditvi porodov izhaja z elementarno silo iz najširših ljudskih plasti. To zahtevo diktira vsesplošno pomanjkanje življenjskih potrebščin, ki ga povzroča ljudstvu krivična gospodarska ureditev. Razumljivo, da je ta naša akcija izzvala zadoščenje in odobravanje najširših množic razumnih mož in žen vseh slojev in naziranj.

Da se pa nekateri trudijo pokazati to naše stremljenje v napačni luči, je pa tudi razumljivo.

Saj vemo, da je dandanes še mnogo ljudi, ki niso še občutili gorja iz-

korišcanih in od blagostanja zapostavljenih in prikrajšanih ljudskih množic. Srca teh ljudi ne krči bôl ob pogledu na obup izmučene matere številnih otrok, niti pogled na izstradana telesca neštetihih revnih otrok. Oni ne čitajo obtožbe svojega parazitstva iz oči onih, katere s svojim konservativizmom in svojo pohlepnostjo pehajo v bedo. Vse to jih ne gane, sicer bi svoje zastarele dogme in predsodke revidirali in zavrgli.

Oni se samo zavedajo rečenice: Čim več ovac, tem več volne.

Tudi dnevnik »Slovenec« si nas je radi tega nekajkrat privoščil. Temu so združene ženske organizacije odgovorile sledeče:

Odgovor »Slovenčevemu« članku.

»Slovenec« z dne 10. in 11. maja 1933 objavlja članke, v katerih napada akcijo podpisanih ženskih društev in njihovo zborovanje z dne 7. maja 1933.

Zborovanje je obseg vseh zahtev v govorih in resolucijah natančno opredelilo. Ker »Slovenec« teh govorov in resolucij ne objavlja, pač pa napada zborovalce zaradi stvari, ki jih niso niti govorili niti zahtevali — med drugim jim celo očita zahtevo nekaznovanega umora — izjavljajo prirediteljice — da anonimnemu pisarjenju, ki se poslužuje takih metod, ne bodo odgovarjale.

Ker bi pa utegnilo »Slovenčev« nisanje zavesti koga v zmoto, objavljamo svojo resolucijo v celoti, ki bo naše zahteve najbolj jasno pokazala in najbolj odgovorila na »Slovenčev« podtikanje.

Resolucijo objavljamo na drugem mestu. Op. uredništva.

Kakopak, tudi s prižnic je moralo grmeti nad nas. Z neke ljubljanske prižnice se nas je imenovalo celo »svinje«, a me pa vemo, da so svinje mnogo koristnejše nego »troli«.

Me bomo kljub vsemu vstrajale pri svojih zahtevah. Saj ne zahtevamo drugega, kakor to, da se da možnost tudi revnim slojem, da si pomagajo zaježiti svojo bedo zakonitim potom, tako, kakor si pomagajo imovite

žene za visoka plačila. Zahtevamo, da se spolno vprašanje očisti vse umazarije in farizejstva.

Referati ženskega zborovanja 7. maja t. l. v Ljubljani:

V imenu »Zveze delavskih žen in deklet« Vas pozdravljam in odvarjam današnje zborovanje.

Povod temu zborovanju je dalo obupno stanje, v katerem se dandanes nahajajo neštete delavske družine, kakor tudi premnoge družine srednjih slojev. Vsak posameznik težko občuti prisiljeno brezdelje in spekulativno znižavanje mezde, a za delavske družine postaja to breme neznosno.

Prav posebno pa to težko občutijo žene matere, katerim je poverjena skrb za prehrano družine.

Čim večja je družina, tembolj se krči vsakdanja prehrana, čim večja je družina, tem tesnejše je stanovanje. Znano je, da se družine s številnimi otroci vsak hišni lastnik brani. Zato se mora taka družina vedno zadovoljiti s stanovanji najslabše vrste. Ni treba posebej povdarjati vse duševno in telesno zle posledice takega životarenja.

Omeniti moramo tudi bedo nezakonske matere službujočih stanov in njenega otroka.

Narava, ki nudi v izobilju vse, kar potrebuje človek za svoje življenje, ne vprašuje v kakšnem gospodarskem stanju se nahaja človek, marveč terja prej ali slej od njega neizprosno svoje pravice.

Današnja človeška družba povdarja in potrjuje potrebo spolnih odnošajev z zakonom in zakramentom.

Ako pa žena, ki nima možnosti, da bi se poročila, sledi klicu narave in nedovoljivim čuvstvom, jo pa ista družba žigosa s sramotnim pečatom ter izroči bedi in vsem njenim posledicam njo in njenega nedolžnega otroka.

Razumljiv je torej obup revne žene, kadar se zave, da se ji obeta nov prirastek družine. Zavest, da bo z novim otrokom še bolj skrčila že itak premajhen košek kruha svojim že živečim otrokom, zavest, da svojim otrokom ne more nuditi drugega kakor bedno životarenje in zdrav materinski čut, jo sili preprečiti rojenje novega človeka v bedo in gorje.

Javna tajnost je, da se čedalje več žen zateka k raznim dejanjem in sredstvom, da prekinajo nosečnost, toda s tem, ker je to izvršeno nestrokovnjaško, si svoj položaj z boleznijo le še bolj poslabšajo ali pa celo ležajo v orezani grob, svojim družinam v še večje gorje.

Obupanim ženam odsvetovati taka dejanja je brez haska, ako se jim istočasno ne nudi izdatna pomoč.

Nedohranjene, v civilizaciji in kulturi zaostale ljudske množice, gotovo niso v priporočljivem položaju v napredovanju do materialnega stališča med kulturnimi narodi, do katerega je tudi naš narod, naša država upravičena in katerega tudi vsi želimo,

Razvoj kapitalizma je ustvaril sedanjo gospodarsko anarhijo, ki se razteza po vsem svetu, onemogoča s svojimi zakoni in zapletljaji posameznim državam ustvariti svojemu ljudstvu potrebno blagostanje, toda reforma zakonov, ki imajo možnost preprečiti ustvarjanje nove bede, je pa vsaki državi mogoča.

Zato se je centralni odbor Z. d. ž. i. d. odločil izvesti to akcijo, da združene žene opozorimo našo zakonodajo na zastarele zakone, ki še vedno, vkljub vsestranskemu napredku oklepajo ženo v spolno sužnost in jo silijo roditi po golem naključju.

Zaprositi hočemo našo vlado, da tozadnje zakone znova premotri ter jih preuredi in spolni čas in razmeram primerno.

Na naše povabilo so se tej akciji javno pridružila ženska združenja »Zveza akademsko izobraženih žen, sekcija Ljubljana« in »Ženski pokret«, sekcija Ljubljana. Vemo pa tudi, da se z nami strinjajo neštete žene vseh svetovnih nazariraj ter z zadoščenjem pozdravljajo ta naš pokret.

Zveza akademsko izobraženih žen, ki jo tu zastopam, se je priključila akciji Zveze del. žen in deklet za razširjenje § 171 v popolnem prepričanju, da ta § nikakor ne dosega svojega namena in ne odgovarja življenjskim potrebam širokih plasti naroda. § 171 pozna kot edini zakoniti vzrok za umeten splav tkzv. **medicinsko indikacijo**, to je slučaj, da nosečnost in porod resno ogrožata materino življenje. Razen bolezni matere je pa še polno drugih vzrokov, radi katerih žele matere odpraviti svoj spočetni plod in je ta želja upravičena v interesu skupnosti. Navadno očitajo takim materam komodnost, gizdalinstvo in podobno. To je popolnoma napačno. Mislim, da so silno redke žene, ki bi res ne želele postati matere. Normalna in zdrava žena bo vedno želela imeti otroke. Ako si katera ženska ne želi otroka smemo navadno sklepati, da je degenerirana, slabotna in da bi najbrže ne spravila zdravih otrok na svet. Vendar ima velika večina žen, ki se odloči na ta resen korak — da si da odpraviti plod — sila resne in važne vzroke. Ti vzroki so pri širokih plasteh naroda predvsem socialnega značaja. Želja po omejitvi porodov izvira iz najplemenitejše želje starišev: da da otrokom boljše ali vsaj iste možnosti v življenju, kot so jih imeli stariši sami. Pri naši proletarski ženi gre navadno že zato, da nemara otroka sploh ne bo mogla prebrati in obleči, kaj šele izučiti in izobraziti. To je ob plačah med 500—1000 Din pri 3—10 otrocih že popolnoma pravičen račun. V inteligentnih in malomeščanskih slojih strah pred golim pomanjkanjem najpotrebnejših stvari ne igra tolike vloge, pač ma strah pred nezmožnostjo dati otroku vsaj isto izobrazbo, kot jo imajo stariši. Torej na eni strani strah pred stradanjem in želja za višjim kulturnim nivojem otrok, na drugi strani strah, da kulturni standard pri otrocih ne bi padel. Mislimo, da so to toliko važni vzroki, da ne sme biti zakona, ki bi kaznovali revno ženo, ki si da narediti umeten splav, ako so zgornje okoliščine dane, ako je dana tkzv. **socijalna indikacija**.

K socijalni indikaciji bomo morali računati tudi željo nezakonskih mater, da se rešijo svojega izven zakona spočetega otroka. Težko jim je to očitati: materijelno so navadno izpostavljeni z otrokom vred pomanjkanju in ibedi, saj taka ženska navadno zapuščena od svoje težko dobi službo; socijalno je izpostavljena preziru in zaničevanju, z njo vred tudi njen nedolžen otrok. Dokler ne bodo moči ljudje razumeti, da materinstvo ni in ne more biti sramotno ali prešeno, da je žena, ki rodi otroka sveta, ker daje življenje, da je vsak otrok dragoce-

nost, ki jo je treba negovati ne glede na vse okoliščine rojstva — **dokler, torej ne bodo izkazali nezakonski materi isto čast kakor zakonski in dali nezakonskemu otroku iste pravice, isto ljubezen kakor zakonskemu** — tako dolgo ne sme nihče preganjati ženi očitati želje, da reši sebe in otroka bede in sramote!

Tretji vzrok, iz katerega žele žene odpraviti svoj plod in katerega zagovarjajo tudi znanstveniki-evgeniki je: verjetna težka obremenjenost rodečega se otroka (alkoholizma, spolne bolezni, duševne abnormalnosti starišev). Ta **evgenska indikacija** je v znanstvenem svetu bolj priznana in bo treba zanjo pač manj boja.

ZAIŽ se popolnoma zaveda, da splav v nobenem primeru ni dobra niti zaželjena stvar, znano je, da se sedaj kljub prepovedi splavi v veliki meri vršijo s poraznimi posledicami; žene umirajo za sepo ali dobijo kronične težke bolezni, včasih postanejo nezmožne še kdaj roditi otroke. V veliki meri je kriva tu ravno **illegalnost splavov**, ker večina žensk nima pravilne zdravniške pomoči, temveč si naredi splav sama ali gre k nekemu mazaču, ki nima niti primernih pripravi, niti primerne izobrazbe za tako operacijo; pa še žene, ki najdejo zdravniško pomoč (navadno proti visoki odškodnini) niso izven nevarnosti, ker mora zdravnik delati hitro in na skrivaj, ona sama mora potem domov in nemara še v službo... nima niti potrebne nege, niti potrebnega miru! **Splavi se vršijo kljub temu!** Naše stališče je to, da bi škodljivost splava mnogo padla, ako bi se splav izvršil v bolnicah od zdravniške roke in bi sledila primerna zdravniška nega. V Rusiji, ki je edina dežela, kjer se splav vrši v bolnicah, pride komaj še en smrten slučaj na 25.000 operacij; kronične bolezni, kot posledica splava, so padle od 25% (četrtnina na tretjino.) Stanje se je torej brez primere zboljšalo.

Toda kljub vsej zdravniški pomoči je splav vendar riskantna stvar: četudi žena ne umre, lahko zboli. Pogosta ponovitev splava je škodljiva v vsakem primeru. Zaradi tega stoji ZAIŽ na stališču, da se je res **treba boriti proti splavu**, tudi ako so njegove nevarnosti po uzakonitvi omiljene; zaradi tega predlagamo, da se zahtevam po soc. in evg. indikaciji prida še sledeče:

Skrbeti za čim večje razširjenje anti-koncepcijskih sredstev. Treba je podučiti široke plasti naroda (s predavanji, filmi, brošurami) o različnih metodah, kako se da preprečiti spočetje. Sredstva je treba dajati pri bolniških blagajnah po znižanih cenah, ev. zastoji. Nedoumne so časopisne reklame takih sredstev, ki utegnejo biti škodljive. Izdajajo naj se le zdravniško preiskana sredstva.

Razen tega naj se skrbi za strogo **izvedbo obstoječih zakonov** v zaščito matere in dece in izdaio naj se novi, ki to **zaščito izboljšajo**. To bo velika pomoč proti splavu iz socijalne indikacije.

Še nekaj besed k izvedbi tega zakona:

Velik ugovor proti legalizaciji splavov je strah, da se bo to dovoljenje izrabljalo. Odgovor na to je, da bo ravno legalizacija splava omogočala boljšo kontrolo, kot obstoja pri sedanjem stanju. Po našem mnenju bi bila umestna sledeča uredba:

Vsaka žena, ki želi odpraviti plod, mora prijaviti posebni komisiji, sestoji iz zdravnika-evgenika, jurista socijologa ter za to posel posebno izobražene zaščitne sestre. Žena bi morala navesti vzroke za svojo željo, koliko otrok že ima in kolik splav bo. Zdravnik mora preiskati njeno zdravstveno stanje in rodovnik (med. in evg. ind.). Zaščitne sestre bi morale preiskati socijalne razmere (obisk na domu, informacije pri

oblastih itd.) Zadeva mora biti hitro rešena, vsaj tekom 10 dni. Zato mora komisija stalno zborovati, člani so od oblasti izrečno postavljeni. Prva naloga komisije v slučaju soc. indikacije, predvsem če gre za prvi ali drugi porod, naj bo pomoč ženi, da splava sploh ne bi bilo treba izvršiti: preskrba službe, potrebnih stvari za dojenčka, v slučaju nezakonske dece pritegnitev očeta k oskrbi, zagotavljanje službe i. t. d. To bi bilo delo jurista. Ako pa komisija ne more pomagati, je dolžna splav dovoliti! Kajti nihče nima pravice siliti ženo, kateri ne more pomagati, da poveča svojo in svojih otrok bedo z novim rojstvom neobloženega bitja, ki bo tudi zapadlo ibedi!

Kot zastopnica »Ženskega Pokreta« se pridružujem izvajanjem obeh predgovornic, kajti to je tudi načelno stališče našega društva.

Obe predgovornici sta predvsem povdarjali potrebo priznanja socijalne indikacije. Gotovo je potrebno, da se pri ureditvi tega vprašanja upoštevajo predvsem socijalne razmere, v katerih živi mati oziroma njena družina. Umevno je, da je klic po tej ureditvi prav danes prišel do najmočnejšega izraza. Sicer je to že davna zahteva vseh resnično socijalno čutečih ljudi, ki so imeli priliko opazovati, kako raste s številom otrok tudi revščina, ki je pri današnji brezposelnosti zavzela naravnost strahotne dimenzije prav v družinah s številnimi otroki. Toda danes so razmere same pritirale to vprašanje v akuten štadij. Danes brezposelni stariši s strahom gledajo svoje otroke: kaj bo z njimi? Tudi če kljub stradanju dorastejo, ali jih ne čaka ista usoda, kot so je deležni oni?

Naš rojak v Ameriki, pisatelj Adamič, razkriva v svoji novi knjigi »Smeh džungle« naš življenjski, ki se skriva v predmetih in tovarnah ameriških velemost, življenjski, ki je skupno s pripadniki drugih narodnosti pomenjal »ameriškiemu višjemu svetu le gnoj, na katerem je zrastle ameriško bogastvo.« »Zdaj ti ljudje niti gnoj niso več. Največja džungla — Amerika — je prenapolnjena z gnojem in ne ve, kam bi z njim. In tako je povsod: danes so oni, ki so do nedavna ustvarjali bogastvo sveta, obsojeni na pogin. Ali naj ti obsojenci sedaj še dalje brezglavo množijo svojo armado?

Mislim, da potreba priznanja socijalne indikacije ne potrebuje še več utemeljevanja.

Vemo, da bodo nekateri prišli z ugovorom, češ: za vse je svet dovolj bogat, treba je le pravične razdelitve. Strinjamo se z nimi, ki tako govore in prav zato zahtevamo:

1. najprej delo za vse — potem naraščanje prebivalstva;
2. najprej človeka vredno stanovanje in kruha za vse, ki so že tukaj — potem otroke;
3. najprej resnično zaščito mater in otrok — potem naraščanje porodov.

Predgovornica je povdarila in pojasnila tudi potrebo evgenične in etične indikacije. Glede na poslednjo spominjam samo na primer, ko je 12-letna deklica zanosila s svojim očetom pijancem. Mati je obredla vse zdravnike, da bi napravili splav, toda zaman. Deklica bi morala donositi. Izognila se je strašni usodi: skočila je skozi okno.

Toda še en moment je, na katerem morajo temeljiti vse navedene zahteve glede ureditve porodne vprašanja in to je **ženska osebna svoboda**. Ženski pokret se bori za ženo enakovrnost, za njeno neodvisnost. Prvi pogoj za to neodvisnost pa je ženska pravica do same sebe, razpolaganje z lastno osebo. Žena te pravice ne bo zlorabljala. Preveč je elementarna, preveč naravna, da bi se odrekla temu, kar živi v njenem najglobljem bistvu: hrepenenje po otroku.

Ce se danes žena brani otroka, je temu krivo predvsem dvojje: ali prevelika revščina na eni, ali preveliko bogastvo na drugi strani. Groza pred brezupno bodočnostjo, ki čaka njo in otroka prevlada njeno naravno težnjo, da se odreče otroku; če je ta strah prevelik, zapelje ubogo nezakonsko mater celo do zločina. A tudi preveliko bogastvo zatre v ženi smisel za naravno srečo; težnja po razkošju in uživanju ubije v ženi mater. Toda to so izjeme, izrodki družabnega reda, ki ustvarja take možnosti. V zdravi, normalni ženi današnje dobe je zrasla težnja po svobodnem odločanju glede rojstva svojih otrok iz poglobljenega čuta odgovornosti do novega življenja, ki ga daje svojemu lastnemu otroku. Žena se pričinja zavedati, da je prva pravica otroka, kateremu daje življenje, da je »dobrodošel gost ob mizi življenja«, kakor se je izrazil neki zdravnik. Prava žena ne bo nikdar prekorajčila meje, katero ji je postavila narava, temveč jo bo spoštovala, zavedajoč se svoje odgovornosti napram sebi in napram družbi. Prav vsled te svoje odgovornosti pa zahteva svobodo odločanja o tej najvažnejši uri njenega življenja. Mati, ki nosi v sebi čut odgovornosti, bi smela samo tedaj roditi otroka, če ji je dobrodošel, če je njegovo rojstvo zaželeno ne samo njej, temveč tudi otrokovemu očetu. Kdo ne pozna tragedije nezaželenega otroka? Vsem na poti, odrasla brez toplote materine ljubezni. Prisiljeno rojstvo je za mater nesreča, za otroka tragedija. Samo radovoljno materinstvo more dati svetu nov, svoje bodočnosti vesel zarod.

RESOLUCIJA

sprejeta na javnih ženskih zborovanjih.

ZAHTEVAMO:

A.

§ 171 k. z. naj se glasi:

1. Noseča žena, ki sama odpravi svoj plod ali dopusti drugemu, da ji to stori, brez dovoljenja pristojne oblasti, se kaznuje z zaporom do enega leta.

2. V posebno lahkkih primerih sme sodišče omiliti kazen po svobodni oceni, nezakonsko mater pa, če je sama odpravila plod, tudi oprostiti vsake kazni.

3. Odprava ploda ni kaznjiva, če noseča žena ne more plodu donositi, nadalje, če v nosečem stanju ali po otrokovem rojstvu ne bi mogla opravljati svojih pridobitnih ali gospodinj-skih poslov in bi bila s tem ogrožena eksistenca njenih živečih otrok, odnosno osebe, za katere je po zakonu dolžna skrbeti in ki ji je prav tako blizu, kakor otrok, čigar rojstvo pričakuje ali pa njena lastna eksistenca.

4. Odprava ploda ni kaznjiva, če se ugotovi, da je oploditev povzročena vsled posilstva ali krvoskrunstva ali pa da bo otrok telesno ali duševno težko obremenjen.

B.

Z ozirom na § 171 k. z. pozivlja se Ministerstvo za narodno zdravje in socialno politiko, da izda pravilnik

k zdravstvenemu zakonu o sestavi komisije pri vsaki zdravstveni občini, oziroma kjer je, pri javni bolnici in pri ekspoziturah OUZD, ki bo pristojna, da ugotovi nujno potrebo odprave telesnega plodu in izda dotično dovoljenje z razlogi. Komisijo sestavljajo zdravnik-evgenik, katerega nasvetuje zdravniška zbornica, jurist-socijolog, katerega nasvetuje pravna in filozofična fakulteta ter izprašana, izkušena zaščitna sestra. Komisija mora v vsakem slučaju zaslisljati pristojno babico.

V slučaju potrebe odprave plodu iz socialno - gospodarskih razlogov, mora komisija, kjer je to mogoče, preprečiti odpravo plodu s tem, da nosečo ženo zavaruje proti neugodnim gospodarskim in socialnim posledicam odprave plodu tako, da noseča žena dobi zadostno podporo iz obstoječih naprav ob enem pa, da preskrbi tudi novorojenega otroka z oddajo v Dečji dom ali druge enake ustanove, v smislu zakona od 28. februarja 1922, šte. 262.

Komisija posluje brezplačno ter mora rešiti vsako odpravo brez odloga najdalje v 10-ih dneh.

C.

Pozivlja se Ministerstvo za socialno politiko in narodno zdravje, da predlaga dodatek k zdravstvenemu zakonu glede profilakse proti nosečnosti, ki naj bi se glasil:

Uvede se profilaksa proti nosečnosti. Naloga zdravstvenega sveta je skrbeti za to. O tem izda Ministerstvo za soc. pol. in nar. zdravje, ko je zaslisljalo zdravniške zbornice, pravilnik, s katerim naj se izdajo določila glede produkcije in prodaje preservativov, za ubožne sloje po znižani, največ lastni ceni produkcije.

D.

Pri vsaki zdravstveni občini naj se vsaj v večjih krajih ustanove posvetovalnice za vse seksualne zadeve, kjer dobe moške in žene brezplačno nasvete v vseh zadevah spolnega problema. Zdravstvenim odsekom Banskih uprav se naloži organizacija posvetovalnih šol, v katerih bi se poučevalo ljudstvo o higijeni braka, odpravi plodu ter uporabi preventivnih sredstev.

V tem smislu bi bilo izpraviti tudi pravilnik o delokrogu zavodov za zdravstveno zaščito mater in otrok po uredbi 16. maja 1930, šte. 46 (Ur. l. 12-30) ter bi bilo dodati k § 1 odstavek 4, da tako širijo znanje o preservativnih sredstvih.

K § 5 bi bilo dodati odst. 11 »Ugotoviti nujno potrebo za odpravo plodu«.

S. dr. H. Tuma:

Spolni problem.

Spolni problem je tako obširen, da ga ni mogoče obvladati v kratkem času enega predavanja. Omejujem se torej na glavne podatke, ki so potrebni za razumevanje in utemeljitev resolucij, ki se imajo skleniti na današnjem zborovanju.

Zveza delavskih žen in deklet se je itak omejila na dve zahtevi. Prva po odpravi plodu, druga, profilaksa za nosečnost. Glede odprave plodu imamo že določilo § 171 kaz. zak., katero bo premeniti v smislu resolucije, glede profilakse za nosečnost pa imamo že zakonitih določil. Resolucija, ki gre na preprečenje nosečnosti meri toraj na to, da se zakonitim potom uredi produkcijo, prodajo in potuk o uporabi preventivnih sredstev.

Nameravana akcija glede premembe kazenskega zakonika spada na prvi pogled v področje sodstva, glede preprečenja nosečnosti pa pod javno politiko in sicer zdravstveno upravo.

Na prvi pogled je tudi sklepčno, da je preprečenje nosečnosti predpogoj za uspešno uveljavljanje odprave plodu, kakor sploh velja v kriminalistiki, kakor pri vzgoji načelo: »Besser verhindern als strafen — bolje preprečiti nego kaznovati.« Dočim je odprava plodu kazniva, uporaba preservativov do sedaj ni prepovedana v nobeni državi. Pač pa je uporaba preventivnih sredstev prepovedana od različnih cerkva, posebno katoliške cerkve. S tem vprašanjem so se cerkveni znanstveniki mnogo pečali. Znani zdravnik dr. Anton Breclj, ki zagovarja stališče cerkve, je v zadnji številki »Časa« vendar popustil: »Zakonci ne ravnaajo proti narodi, ki se poslužujejo svoje pravice na pravni in naravni način, dasi ne more vzkliti novo življenje radi naravnih vzrokov, bodisi časovnih okoliščin, bodisi telesnih nedostatkov. V zakonu (braku) namreč samem kakor v rabi zakonske pravice so tudi drugotni nameni, kakor medsebojna pomoč, negovanje medsebojne ljubezni in uteha poželjivosti, za čemer stremeti ni zakoncem nikdar prepovedano, da je le nedotaknjeno notranje bistvo tega dejanja in dolžna usmerjenost na prvotni pomen.« Dr. Breclj torej dopušča profilakso deloma, kakor po drugi strani dopušča uteho poželjivosti (pohote). A omejuje profilakso na »pravni« način. Razume pod tem pravnim načinom omejitev spolnega združevanja na gotovo dobo, ki spada med mesečne diže (spolno čišče-

nje). V svojem članku izvaja različna mnenja veščakov, da je namreč žena sterilna kratko dobo sredi med obema dižama. Takrat žena ne spočne. Ne glede na to, da je ta teorija silno nova in nepreizkušena, zahteva ta profilaksa od obeh strani od žene in od moža najjačje samovladanje sebe, ker spolno občevanje omejuje na dobo par dni, za spolno jake ljudi torej zahteva mučno abstinenco. Po drugi strani je omejitev utehe pohote precej megleno izražena, da mora biti omejena tako, da ostane nedotaknjeno notranje bistvo dejanja in usmerjenost na prvotni namen, t. j. porajanje otroka. Kakor je predlagano preventivno sredstvo nedostavno, tako je uteha spolnega občevanja omejena posebno od strani žene na željo po otroku. Stališče dr. Breclja je glede predlagane resolucije docela nesprejemljivo. Žena ima torej dvojno fronto: državo in cerkev! Dokler ima glede etike cerkev, lahko rečemo še vedno odločilno besedo v državi, ter je absolutno proti odpravi plodu iz socijalno gospodarskih momentov in je tudi nasprotna izdatni profilaksi, je predvsem zavzeti stališče v tej smeri. **Za ženo je profilaksa predpogoj za uspešno odpravo plodu.**

Načelno morata sicer mož in žena, zdravnik in socijolog odklanjati odpravo plodu. Saj je namen spolnega občevanja porajanje, saj je neznan-sko slast spolnega občevanja priroda dala človeku v svrhu plojenja, vzdrževanja človeškega rodu. Neomejeno uživanje spolnega občevanja je torej človeku taka in večja potreba nego potreba po hrani. Po drugi strani je tudi fiziološko precej gotovo, da vsaka raba preventivov, kakor tudi odprava plodu več ali manj škoduje ali fizičnemu ali psihičnemu zdravju. Če tudi moderna tehnika pri preservativih manjša škodljivi vpliv skoraj do neznanosti, nimata zakonca ob njih rabi polnega spolnega zadoščenja tako, tudi ne pri izvrševanju coitus interruptus, t. j. motene spojitve. Neskončno prirodno slast, katera polni celega človeka pri spolnem občevanju tako, da se eno bitje telesno in duševno izgubi v drugem, raba preservativov manjša in pretrga, posebno coitus interruptus, ki se brez moževe volje sploh ne da izvajati. Volja pa že na sebi zavira čustvovanje. Enako je tudi kirurgija glede odprave plodu napredovala do viška, odprava plodu pa mora vendarle vplivati fizično in psihično na stanje žene.

Naj tu omenim, da je kazenska pravda proti zdravniku Hejsu izkazala 11.000 slučajev odprave plodu. V pariških odvodnih kanalih se na leto

ugotovi okoli 100.000 spočetkov. Po zdravniku dr. Dierseju se na leto v Nemčiji vsaj 300.000 krat prepreči nosečnost.

(Konec prihodnjič.)

Zločinu nad služkinjo vendar zadoščeno.

V našem listu smo že dvakrat poročale o slučaju beograjske služkinje Tereze Alber, ki jo je ugledna gospa Milica Kovačević tako mučila in pretepala, da je na posledicah tega postopanja umrla. Najprej smo o zločinu poročale podrobno v št. 11—12 z dne 1. decembra 1931, potem pa o oprostitem sklepu sodišča v članku »Razsodba o smrti Tereze Alber je padla« v št. 8 z dne 15. avgusta 1932.

Vendar vsa zadeva ni zaspala in ni ostala nekažnovana. 9. maja t. l. se je vršila ponovna razprava, ki je znova potrdila stare navedbe prič. Priče so izpovedale, kako je gospodarica Kovačevićka pretepala po ledjih, po hrbtu, po rokah, po obrazu, sploh kamor je padlo, svojo mlado služkinjo in često sploh za nič. Dekle se je pa pretepanja balo, in zaradi tega je stalno prosilo sosede in sestanovke v hiši, da naj molčijo. Neka priča je videla kako se Tereza napol mrtva vlačila po dvorišču, gospodinja pa divja za njo in jo pretepa. Ko so dekletu svetovali, da naj pobegne od te družine, je izjavila, da ne sme, ker bi jo drugače gospodinja ubila. Tereza je spala v šupi na dvorišču. Kadar je dekle zaradi pretepanja jokalo, se je gospodinja čimnično smejala. Udarce in podplutbe so ugotovili tudi zdravniki. Policijski komisar Hamid Varšlija izjavlja, da je našel Terezo Alber v groznem stanju. Tereza ni mogla piti niti vode, tako je bila zmrcvarjena. Vsa plašna je pa dejala: »nihče me ni tepel... Ne maram v bolnišnico.« Njena gospa je stala poleg nje in jo je gledala naravnost v obraz. Zdravnik iz bolnišnice je pa povedal, da v svoji dolgi praksi še ni imel primera, da bi imel kdo take podplutbe po telesu kakor Tereza Alber. Glava ji je bila vsa obtolčena.

Pri razpravi je bila obtožena Milica Kovačevićka povsem mirna in je sedela, kakor da se je vse skupaj prav nič ne tiče. Služkinja Štuhec je izpovedala, kako ji je Tereza pripovedovala, proseč jo obenem za molččnost, da sta jo Milica Kovačević in njen soprog zaprla golo v sobo ter jo pretepala z bikovko po vsem telesu.

Zatem je izpovedala starejša ženska Milka Basara, da je pred 15 dnevi stopila v službo matere obtožene Milice. Povedala je, da je nekoč prišla v kuhinjo obtožena Milica, jo zgrabila za roke, jo pričela ščipati in jo vrgla na svojo mater. Ta jo je ujela in vrgla nazaj. Ženska je zajokala in dejala, da se ni prišla pretepat, ker je reva in ima dvoje otrok, nego da naj jo puste mirno in početno delati. Ženska je povedala tudi, da je prosila po štirih dneh službe in po mnogih batinah plače Din 10.—, da bo lahko nekaj časa živela, dokler ne najde drugega dela. Pa niti tega ni dobila!

Državni tožilec Jagoš Drašković je imel oster govor, v katerem je zahteval kazeno za Milico Kovačević. Zastopnik navzočih staršev pok. Tereze s. Triša Klacerović je pa zahteval Din 100.000.— odškodnine.

V sredo, dne 10. maja je bila izrečena končno vendarle rozsodba, po kateri se obsoja Milica Kovačević, ker je postopala s svojo služkinjo tako nečloveško, da je

služkinja na posledicah umrla, na 3 mesece strogega zapor.

Pri rozsodbi je bila navzoča velika množica ljudi. Sodba je bila izrečena točno opoldne. Na vprašanje predsednika je obtoženka izjavila, da s sodbo ni zadovoljna in da se bo pritožila. Pa tudi državni tožilec in branilec sta si pridržala trodnevni rok, da se lahko pritožita.

Tudi občinstvo je bilo nezadovoljno z rozsodbo; češ, da je veliko prenizka in je med čitanjem obsodbe glasno godrnjalo, tako da je moral dati predsednik izprazniti del dvorane.

Občinstvo pa je Milico Kovačević počakalo pri izhodu. Ko je šla ven, so jo začeli napadati od vseh strani. Ženske so kakor na povelje začele pljuvati vanjo. Ko so vzeli stražniki Milico v varstvo, je bila njena obleka že vsa opljuvana in pomazana. Takšna je bila ljudska sodba.

Posredna morilka svoje služkinje je torej obsojena. Avgusta lani smo se sicer bali, da bo ta sločin nad ubogo gospodinjstvo pomočnico ostal nekažnovan in da bo morda postal prejudic za postopanje še raznih takšnih posirovelih gospodinj in gospodaric. Da, nekatere gospodinjje menijo, da so njih služkinje, kljub vsej pridnosti in marljivosti samo navadna delovna živina in da smejo postopati z njimi kakor s kakšnimi psi, ki jim ob pretepanju ne morejo povedati kako zverinske so. Kazen je torej tu. Ni sicer velika in marsikdo bi v podobnih slučajih, ko se gre vendar za smrt nedolžnega človeka, ubogega delavca oz. gospodinske pomočnice, pričakoval višjo kazeno, čeprav je ta smrt nastala samo posredno. Kaj je vodilo beograjsko sodišče k tako nizki in mili kazni, nam ni točno znano. Za nas pa je važno, da se je sodba sploh izrekla, in se s tem pokazalo, da tudi gospodinska pomočnica ni nezaščitena pred fizičnim nasiljem svojih delodajalk. Kakor je bila odpravljena palica v šolah in je vsako pretepanje učencev kolikor toliko kaznivo, prav tako bi moralo biti še vse bolj kaznivo vsakršnokoli pretepanje ali fizično nasilje nad posli in gospodinjstvi pomočnicami(iki) sploh. Šele tak zakon bi potem sankcioniral potrebno spoštovanje poslov od delodajalcev, seveda onih, katerih srčna in duševna vzgoja že sami ne zadoščata za izključitev takih slučajev in obenem bi se sankcionirala tudi potrebna distanca med posli in delodajalci. Res bi že bil čas, da bi se spoštovalo vsakršno delo in vsi njega nosilci, t. j. delojemalci vseh vrst, tako kakor to zaslužijo.

Delu in delavstvu čast in spoštovanje!

Da se bo pa to uveljavilo, morajo poskrbeti služkinje same. Združiti se morajo v svoji strokovni organizaciji, katera jih poučuje o njihovih pravicah in jih ščiti v slučajih, da bi se jim godila krivica.

Skrb za vajeništvo — naloga Delavskih zbornic.

Pri sprejemanju in zaposlitvi vajeniškega osebja vlada velik nered, bodosi v industriji, obrti ali gospodinjstvu. Ravno pri teh najmlajših delavcih, katerim bi morali posvetiti največjo skrb, vlada popolna anarhija in so izpostavljeni na milost in nemilost posameznih gospodarjev. Kdo se bo zavzel za vaješko, vaješko, ko

se vse zlorabe često vrše v ožjem krogu in tudi če se vrše očitno, se zanje nihče ne pobriga. Vsi ti mladostniki se bodo morali za vse svoje pravice sami pobrigati, to pa je mogoče šele tedaj, če obstoja tudi zanje merodajno mesto, kjer dobijo nasvet in pravno zaščito in če bo preskrbljena možnost do nadaljnjega izobraževanja.

Kako nujno potrebne so n. pr. posvetovalnice za izbiro poklicev, nam pojasnjuje dr. Fran Minař s člankom v »Zborniku delavskega zavarovanja 1922—1932« (izdal OUZD). Podaja nam več primerov o nepravilnih nastaneh za vajenca vsled nepravilne izbire poklica. V naslednjem posnemamo iz dveh, kar je bistvenega:

»Nekemu mizarskemu vajencu so se že v prvem letu učenja pojavile bolečine v stopalih. Zdravniška preiskava je dognala kot vzrok teh bolečin ploskonožnost. Mladenič in tudi starši so bili opozorjeni na resne in kvarne posledice stoječega mizarskega poklica, toda nasvet za spremembo poklica je ostal brez uspeha. Mladenič se je še nadalje učil mizarstva in čez več mesecev se je javil ponovno v ambulanci. Sprejet je moral biti v bolnico, kjer je bilo treba stopala popraviti. Na ponovno opozorilo, da vajenec ni sposoben za mizarski poklic, so starši ostali popolnoma gluhi in vajenec je ostal še nadalje v tem poklicu. Uspeh zdravljenja v bolnici je bil kratek in stanje se je poslabšalo tako, da je moral oditi ob koncu tretjega vajenskega leta zaradi meznosnih bolečin ponovno v bolnico. Ni mogel niti stati niti hoditi. Prebiti je moral težko operacijo, a uspeh je bil zelo kratkotrajen. Po enem letu opravljanja svojega poklica se je pridružil še vnetje stopalnih sklepov in je moral delo popolnoma opustiti. Zdravil se je z manjšimi presledki približno še dve leti, dokler ni izgubil pravice do zavarovanja. Mizarski poklic je moral popolnoma opustiti. Za učenje novega poklica je bil prestar; njegov socialni položaj je nad vse žalosten. Pojavlja se v raznih poklicih kot prodajalec sladolepa, prodajalec časopisov, pomožni delavec pri zidarjih i. t. d. V vseh teh poklicih ostane toliko časa, da dobi pravico do zdravljenja pri OUZD.

Iz tega primera je jasno razvidno, da je bila izbira poklica za njegove slabe doloozrasle kosti splošnih okončin popolnoma napačna.

Njegovo stanje je tako slabo, da je zdravstveno in socialno takorekoč popolnoma uničen.

Drugi primer nam pokaže žalostno pot natakarskega vajenca, tudi vsled napačne izbire poklica:

»Mlad natakarski vajenec, zelo slabokrven, se javi v ambulatoriju OUZD zaradi bolečin v stopalih. Preiskava dožene kot vzrok bolečin zelo razvito ploskonožnost. Vajenca se opozori, da je za natakarski poklic popolnoma nesposoben, češ, da bo stanje vedno slabše. Nasvet se ne upošteva. Vajenec opravlja natakarski posel dalje, dokler popolnoma ne opeša, tako, da se mora napotiti v bolnico. Uspeh zdravljenja je malo razveseljiv, ker se izkažejo vsi posegi za brezuspešno. Trage-

dija tega primera je ta, da se razvije zbog težkega poklica in od njega povzročene obremenitve slabih kosti kostna turberkuloza. Spričo te bolezni mu je bilo treba odrezati približno polovico stopala in bolehal je kaka tri leta. Ko je ozdravel, si je moral izbrati nov življenjski poklic, namreč krojaštvo.

Takih primerov je več in slučajev za nepravilno izbiro poklica, nebroj. Iz tega vidimo, kolike važnosti je prava izbira poklica in kako nujno potrebne so tozadevne posvetovalnice (nemške šole jih že imajo). Tudi naš obrtni zakon določa, da se mora telesna sposobnost pri sklepanju pogodbe dokazati z zdravniškim potrdilom. Ministrstvo za trgovino in industrijo je pooblašeno, da državnim zavodom za pospeševanje industrije in rokodelstva poedinih banovin, ki so dolžni dajati svoje mnenje in svete glede izbire stroke, z uredbo predpiše podrobnejše odredbe za poslovanje teh zavodov. V teh posvetovalnicah bi se sporazumno med razrednikom in šolskim zdravnikom določila sposobnost posameznega mladostnika za prikladen poklic.

Naloga delavskih institucij in predvsem Delavske zbornice je, da to stvar prouči ter podado vladi primerne predloge za ustanovitev posvetovalnic za poklic. To je tudi nasvet g. dr. Minařa.

Danes smo na kratko pojasnili, kako življenjsko važen je prvi korak vajeništva, prihodnjič bomo pregledali vajeniško dobo.

Zlato naše hrane Jajnine

*Makaroni, spageti, testenine
za juho.*

Iz naših podružnic. Jesenice.

Za regulacijo porodov in rešitev vajenskega vprašanja.

Zveza delavskih žena in deklet, podružnica Jesenice je priredila v torek, dne 16. t. m. velik ženski shod, na katerem se je razpravljalo o vprašanju kontrole porodov, o vajenskem vprašanju in o lokalnih razmerah. Shodu je predsedovala s. **Zugwitzeva**, k prvi točki je govorila predsednica Zveze del. žena in deklet s. **Brezarjeva** iz Ljubljane. V daljšem referatu je podala zgodovino boja za

kontrolo porodov pri nas, označila je potrebnost in potrebnost izpremembe tozadevnih predpisov v kazenskem zakoniku, raztolmačila je stališče zastopnic Akademsko izobraženih žen in Ženskega Pokreta k temu vprašanju in predložila potem v sprejem resolucijo, ki smo v Del. P. objavili v soboto, dne 13. t. m. Po tozadevnih pripombah s. **Zugwitzeve** se ni oglasil k tej točki nihče k besedi in je bila **predložena resolucija sprejeta soglasno**. — K drugi točki je poročal tajnik SMRJ s. **Toman o vajenskem vprašanju**. Raztolmačil je tozadevne predpise obrtnega zakona in naglasil, da žal še ni tozadevnih pravilnikov k tem predpisom, ter vlada zaradi tega ob zakonskih določilih nekako brezzakonito stanje. Povdaril je glavno zahtevo delavskih strokovnih organizacij, da pristojna ministerstva že vendar enkrat izdajo primerne pravilnike k zakonskim predpisom. Za tem je navajal stanje na Jesenicah. Točno je očrtal kakšen položaj je pri posameznih obrtnih in kako se posamezni obrtniki ne ravna po zakonskih določilih. Zlasti ne zaradi plačila svojim vajencem in vajenkam. Omenjal je posebno drastične primere, ki se sočasno dogajajo na Jesenicah. H koncu se je zborovanje z odobravanjem pridružilo izvajanjem s. **Tomana** in zahtevalo izdajo tozadevnih predpisanih pravilnikov, ki kljub temu, da je zakon že leto dni v veljavi, še niso izdani. K temu vprašanju je omenjala še s. **Podlahova**, predsednica Ženske zveze v Ptuj, razmere v Ptuj. — K tretji točki o **lokalnih razmerah** je poročal s. **Franc Mohorič**. Podal je točno sliko napredovanja in del za kolektivno pogodbo in naglasil, da je treba predvsem doseči, da bo delavstvo stalo za svojimi organizacijami, potem bodo pogodbe kmalu tu in dobre bodo. Delavstvo se kljub vsem izkušnjam še vedno premalo zaveda pomena strokovne organizacije. K tej točki je govoril še s. **Čelesnik**, ki je podprl izvajanja s. **Mohoriča** in naglasil ponovno staro resnico, da je samo toliko pravice kolikor je moči. Tudi napisane pogodbe ne veljajo, če ne stoji za njimi množica, ki sili v njih izvajanje. Prav tako je tudi z zakoni in drugim. Omenjal je tudi še pojave novih fašistov na Jesenicah, ki hočejo delati med delavstvom zdrabo v korist delodajalcem ter svaril delavstvo pred njimi. Zatam so govorile še ss. **Podlahova**, **Brezarjeva** in **Zugwitzeva**, nakar je bil lepo uspešni shod zaključen. — Še nekaj o udeležbi. Udeležba ni bila posebno zadovoljiva navzlic zelo važnim živ-

ljenskim vprašanjem. Zavednost delavstva se bo morala tudi pri nas še dvigniti, ker je še mnogim bolj važna kakšna pobožnost, kakor pa resno življenjsko delo. Morda se pa jeseniške in okoliške žene res bojijo priti na naša predavanja in prireditve zdaj ko je v nedeljo izjavil neki bližnji župnik na marijanskem zborovanju, da bodo imele vse ženske, ki so se udeleževale zdravstvenih predavanj naše Zveze delavskih žena in deklet smrten greh!! Radi bi vedeli zakaj? Saj so bila ta predavanja javna, bila so pravilno prijavljena, sodelovale so javnopravne institucije pri njih (Higijenski zavod) in sami priznani zdravniki? Ali se ti naši predavatelji in predavateljice, katerim so izkazale jeseniške žene največjo zahvalo in priznanje, zavedajo svojega zločina proti dušam poslušalk? Ali pa morda pozablja oni g. župnik, da je zdaj leto 1933 po Kr. rojstvu in ne več tam okrog 1550, ko so še gorele čarovniške grmade? Morda ga je početje Hitlerjevcev toliko zmedlo, da gleda sret v srednji vek in svoje pridige po njem sestavlja? Naj bo kakorkoli, naše delavske žene in dekleta, kolikor jih je zavednih, že danes vedo, kam spadajo in kje se delita luč in izobrazba, one, ki pa iščejo zavetja tam, kjer se prodajata tema in neznanje, bomo pa še pripravili do zavednosti in spoznanja. Zaradi tega na delo in vsi v organizacijo: žene v svojo Zvezo, moški pa v svoje strokovne organizacije, t. j. v SMRJ!

Zahvale.

Podpisana Rovana Franciška se najiskreneje zahvaljujem »Zvezi delavskih žen in deklet«, podružnica Jesenice, katere članica sem, za poklonjeno mi podporo Din 100.— ob smrti mojega moža, katerega se mi je točno izplačala po uveljavljenem pravilniku podpornega sklada podružnice.

Najlepša hvala tudi vsem članicam, katere so se v tako lepem številu udeležile pogreba mojega umrlega moža. Hvala vsem.

Jesenice-Fužine, Podmozaklo, dne 25. aprila 1933.

Rovana Franciška.

Podpisana Kunčič Alma, članica »Zveze delavskih žen in deklet«, podružnica Jesenice, se najlepše zahvaljujem za poklonjeno mi podporo v moji dolgi bolezni, katero se mi je nakazalo točno po pravilniku podpornega sklada podružnice, v znesku Din 100.—.

Vsem članicam priporočam, naj vztrajajo zvesto v svoji organizaciji in najlepša hvala.

Jesenice-Fužine, Podmozaklo, dne 12. maja 1933.

Kunčič Alma.

Najiskrenejša zahvala vsem članicam »Zveze del. žen in deklet«, podružnica Jesenice, katere so se v tako lepem številu udeležile pogreba moje predrage nepozabne mamice.

Jesenice-Fužine, 27. aprila 1933.

Zalujoča Mici Kavčič, članica Zveze del. žen in deklet, Jesenice.

Zagorje.

Že pred več tedni je bilo obljubljeno, da se bo v Beogradu kaj ukrenilo za naše rudarje. Imeli smo nekoliko upanja, da se nam zboljša naš položaj in da bodo delali naši delavci saj kakšen dan več, toda obrnilo se je na najslabše. Prišel je najhujši udarec »redukcija«. Bilo je odpuščenih: v Zagorju 166, v Hrasniku 130 in v Trbovljah 100 delavcev. Težko smo pričakovali 14. april in bali smo se ga. Brati obsodbo samemu sebi ne da bi kaj zagrešili, je strašno. Bralo je obsodbo 166 izstradanih rudarjev, prebralo jo je, stisnilo zobe in pesti ter se obrnilo. Prišla je žena z dojenčkom v naročju. Tudi ona je morala brati možovo ime na listi. Kaj neki je usojeno tebi dojenček, ki čutiš materin vzdihljaj in njene solze? Vrstile so se množice rudarjev, žen in otrok pred čakalnico, jokaje so se vračali, stiskali pesti in preklinjali.

Lahko si mislite, kako bedno morajo živeti, ko so brez sredstev vrženi na cesto. Kako naj vsled slabega zaslužka že itak izmožgani, žive še brez dela in gledajo kako jih lačni otroci jokajoč prosijo kruha, katerega jim ne morejo dati. Moške, upadlih obrazov, bledih lic in ravno tako žene s črno obrobjenimi očmi od prečutih in prejozkanih noči se plazijo kakor sence okoli. »Kaj bo z nami? Ko bi otrok ne imela, se ne bi nič zmenila. Ali nedolžni otroci, ki so najbolj potrebni kruha in ga ne morem dati?« tako tarnajo vse vprek. Večkrat so že šle ženske pred ravnateljstvo rudnika in pred občino ter zahtevale, da se jim pomaga. Ali od njih ni nobene pomoči, vedno se jih le tolaži in še celo očita, da so nahujskane (!), toda nihče drugi jih ne hujska kot lačni želodci in pogled na bedne otroke. In če bi one žene katerih možje še delajo ne pomagale onim, ki so brez, bi morali še preje poginuti. Marsikatera družina si skrajša svoj kos kruha, samo, da ga daruje sosedni, koder je kopica lačnih otrok. Mleka nimajo že po več mesecev. Tako je stanje rudarskih družin, male otroke imajo in jim ne morejo dati niti kaplje mleka. Kakor je videti, bo naša bodoča delavska mladina vsa jeetična, če ne bo v kratkem zboljšanja.

Delničarji Trboveljske družbe se kopljejo v milijonih, katere so jim pripravili rudarji s svojim trdnim delom in se sedaj zanje prav nič ne zmenijo, le izgovarjajo se na vse mogoče načine. Vsa prizadevanja naših delavskih voditeljev prav nič ne zaleže. Dne 28. aprila smo imeli zopet shod, poročali so nam o uspehih, katere so imeli pri banu in pri Trboveljski družbi, a uspeha ni bilo nobenega. Počakamo naj na ono kar bodo sami

Sodružice, agitirajte za Zvezo delavskih žen in deklet!

ukrenili. Toda ne nadejamo se dosti, ker za delavstvo še niso nič dobrega napravili. Na sestanku Trboveljske družbe se ni prav nič sklenilo. Kar je reduciranih je reduciranih in pri tem ostane. Takšen je bil odgovor. To je plačilo za trud delavcu, ki jim ustvarja milijone. Toda če bosta delavec in žena ob njegovi strani zavedna bo prišel čas, ko bosta lahko zahtevala, kar jima je danes nemogoče.

Dne 17. aprila smo imeli Marxovo proslavo v zadržni dvorani na Lokah. Dvorana je bila nabito polna in proslava je bila na jako lep način uprizorjena. V temi se je dvignil zastor, temen prostor na odru se je pričel svitati in zagledali smo sliko Karla Marxa z napisom: »Proletarci vseh dežel, združite se!«. Nad sliko je zasijala svoboda v obliki sonca. Prostor je zopet zatemnel, le napis je blestel v temi. Nato so se okoli slike razvrstili pevci »Svobode« in so zapeli lepo pesem: »Bratje le k soncu, svobodi...« Ta prizor mi ostane v trajnem spominu. Predaval je s. prof. Teply, ki je bil burno pozdravljen. Na kratko nam je razložil Marxovo največje delo »Kapital«. Nato so nastopili naši malčki z igro »Sirota Marica«, ki so jo lepo izpeljali. Igrali so prvič in družiči bodo napravili še bolje. K četrti točki so nastopili zopet pevci. Zapeli so nekaj lepih delavskih pesmi. Dasi še mlad pevski zbor, nam je že mnogo nudil v tem kratkem času. Zaključek je tvorila živa slika delavcev-proletarcev vseh vrst. Razšli smo se globoko zamišljeni vsak na svoj dom.

Podpisani Robič Jurij se tem potom najiskreneje zahvaljujem Zvezi delavskih žena in deklet, podružnica v Zagorju za darovani venec in spremstvo ob pogrebu moje blagopojne žene Franciške.

Robič Jurij.

Črna pri Prevaljah.

Komaj je odšla mrzla zima in je vzkliła pomlad s svojimi cveticami po poljih in skalovju, že je moralo biti žrtvovano mlado življenje. Od prevelike radosti nad lepim cvetjem je zvbilo v nedeljo popoldne dne 23. aprila t. l. 10-letno Ipavčevo Roziko, da nabere lepega rumenega cvetja. Ko je imela nabran že lep šopek in se je stegnila za poslednjo cvetko, se ji je odkrutila skala in odlomila borova veja, za katero se je držala in padla je vznak čez skalovje nad 30 m globoko v potok Mežico. Pri padcu je dobila strašne rane po vsem životu. Vsa prizadevanja, da bi deklico obudilo k življenju so bila zaman, izdihnila je že med padcem. Nesli so jo domov žalostnim staršem. Naslednji dan so jo spremlili na njeni zadnji poti vsi njeni součenci in organizacije, čigar člani so njeni starši in je tudi Rozika po svojih močeh sodelovala pri igrar in deklamacijah. Njenim težko prizadetim staršem izrekamo naše sožalje!

Tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad je darovala neimenovana iz Ljubljane Din 1.—.